

Список використаних літературних джерел

1. Якушко С.І., Яхненко С.М. Установка комплексної переробки органічних відходів за енергозберігаючою технологією. – Вісник “СумДУ”. – 2006. – С. 81-84.
2. Дубрыбаев С.Д., Даниикин В.С., Рязанцев В.П. Утилизация отходов животноводства и птицеводства. – М.:Агропроминформ. – 1989, – 53 с.
3. Деклараційний патент України № 58544, “Лінія по переробці біомаси в біогаз, електричну енергію, тепло та органічні добрива”, 11.04.2011, бюлетень №7, (Друкований М.Ф., Яремчук О.С., Друкований О.М., Брянський В.В., Паламарчук О.Д., Горбатюк П.О.).
4. Деклараційний патент України №67837, “Спосіб виробництва біологічного органічного добрива”, (Друкований М.Ф., Яремчук О.С., Брянський В.В., Друкований О.М., Мазур І.В., Білера П.А., Паламарчук О.Д.).

Аннотація

Друкований М.Ф., Дышкант Л.В.

Технологическая линия по изготовлению биогаза и биологических органических удобрений для выращивания экологически чистой сельскохозяйственной продукции.

В статье рассмотрены вопросы производства биологических органических удобрений заданного содержания фосфора, азота, калия и кальция под заданную сельскохозяйственную культуру.

Ключевые слова: биологические органические удобрения, биогаз, реактор, технологическая линия

Annotation

Drukovanuu M., Dushkant L.

Tehnological lines on payment of biogas and biological organic fertilizer for grown environmentally clean agricultural products.

This article considers the production of biological organic fertilizer given phosphorus, nitrogen, potassium and calcium during a given agricultural culture.

Keywords: biological organic fertilizer, biogas, reactor, technological lines

Отримано редакцією 01.10.13

УДК 620.952

ДУМИЧ В.В., завідувач лабораторії,

Львівська філія УкрНДІПВТ ім. Л. Погорілого

КУРИЛО В.Л., доктор с.-г. наук, професор,

Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН

АНАЛІЗ КОНСТРУКЦІЙ РІЗАЛЬНИХ ПРИСТРОЇВ ДЕРЕВОПОДРІБНЮВАЛЬНИХ МАШИН

Проведено аналіз конструкцій різальних пристроїв деревоподрібнювальних машин.

Ключові слова: аналіз, конструкція, різальний пристрій, щепорез, деревина

Вступ. Виробництво паливних гранул та брикетів в Україні за попередні 3-4 роки знаходиться в межах від 260 тис. т до 300 тис. т на рік. Вагома частка твердого біопалива виготовляється з деревини [1].

За середньорічними даними, підприємства Держлісгоспу України заготовляють близько 15,0 млн. м³ деревини, з якої для виробництва твердого біопалива використовується менше 4,0 млн. м³ деревини. В процесі лісозаготівлі утворюється близько 2 млн. м³ лісосічних відходів, які спалюються або згнивають на зрубках [2].

В Україні викидаються, вивозяться на смітники, спалюються або утилізуються без корисного ефекту 0,4 - 0,5 млн. м³ відходів деревини в дрібних деревообробників, деревних

залишків у побуті і комунальній сфері, міському садово-парковому господарстві тощо. Ще одним резервом деревини для виробництва біопалива є енергетичні рослини (верба, тополя тощо), з яких можна отримати близько 3,5 - 4,0 млн. м³ біомаси. Отже, за умови ефективної державної політики в питанні використання біопалива загальний обсяг деревини для виробництва біопалива в Україні складатиме близько 12 млн. м³ [2].

Для раціонального використання потенціалу деревної біомаси необхідно вирішити декілька завдань. Одним з яких є технічне забезпечення процесу переробки деревини в тріску дерево-подрібнювальними машинами (деревоподрібнювачами).

Мета досліджень. Впровадження деревоподрібнювачів в українських лісничих господарствах для підвищення ступеню використання лісових відходів та збільшення обсягів виробництва енергії з твердого біопалива.

Результати досліджень. Виробники пропонують різні моделі деревоподрібнювачів: малогабаритні, малопотужні, середньої потужності, високопотужні та великогабаритні; мобільні і стаціонарні; з приводом від автономних двигунів внутрішнього згорання, ВВП енергозасобу та електродвигунів; з ручною і механічною подачею деревини тощо.

Основними складовими вузлами машин є рама, живильний, різальний, транспортуєчо-викидний пристрій, опорно-ходова частина, гідравлічна і електрична системи, механізми приєднання до енергозасобу та приводу робочих органів. Деревоподрібнювачі комплектують різними типами різальних пристроїв – дисковими, барабанними, роторними та комбінованими дисково-молотковими і роторно-молотковими.

Технічні характеристики деревоподрібнювачів наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

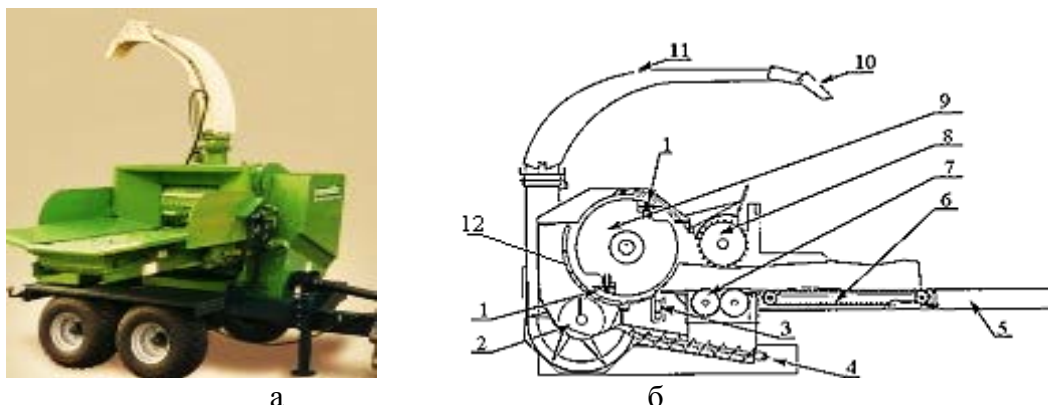
Коротка технічна характеристика деревоподрібнювачів

Марка деревоподрібнювача	Виробник	Тип подрібнювального пристрою	Товщина подрібнювальної деревини, см	Привід	Необхідна потужність, кВт	Продуктивність, т/год.	Маса, кг
1	2	3	4	5	6	7	8
Малогабаритні деревоподрібнювачі							
GSE 15	BGU Maschinen, (Німеччина)	молотковий	до 5	електродвигун	2,2	0,4	86
Bio 50	Caravaggi, (Італія)	дисковий	до 4	карбюраторний двигун	3,7	0,4	55
Bio 80	Caravaggi, (Італія)	дисково-молотковий	до 7	карбюраторний двигун	6,6	0,5	80
OL 2500 T	Oehler Maschinen (Німеччина)	роторний	до 12	ВВП енергозасобу	25-40	3-4	490
PZ 110	Pezzolato (Італія)	дисковий	до 11	дизельний двигун	18	0,5	365
HJ-4 M	Junkkari (Фінляндія)	дисковий	до 10	ВВП енергозасобу	10-35	0,5-1,5	172
CIP 800-H9	Green Technic (Італія)	барабанний	до 6	карбюраторний двигун	6,6	0,5	150
Малопотужні деревоподрібнювачі							
HN 520/30D	BGU Maschinen (Німеччина)	барабанний	до 30	дизельний двигун	52	4-7	3500
TV 27-40	Vandaele (Німеччина)	дисковий	до 27	дизельний двигун	68	5-8	2750
Cippo 25	Caravaggi, (Італія)	дисковий	до 25	дизельний двигун	59	3,5	1660
DP 660T	Олнова (Україна)	дисковий	до 16	ВВП енергозасобу	24	2-4	760
OL 2600 D	Oehler Maschinen (Німеччина)	дисковий	до 25	карбюраторний двигун	36	5-7	1500
PZ 210	Pezzolato (Італія)	дисковий	до 21	дизельний двигун	38	4,5	1180
HJ-260 G	Junkkari (Фінляндія)	дисковий	до 25	ВВП енергозасобу	30-75	1,7-5	740
NHS 840	EIFO Forsttechnik	дисковий	до 21,5	ВВП енергозасобу	36	3-5	900
Coromat 160	Rabaud (Франція)	роторний	до 16	дизельний двигун	40	3-4	1200
RM 800.5	Хеммель-Україна (Україна)	дисковий	до 15	ВВП енергозасобу	50	4-5	665
Деревоподрібнювачі середньої потужності							
PTH 700/660	Pezzolato (Італія)	барабанний	30-40	дизельний двигун	169	10-12	5300
Natura 350	Rabaud (Франція)	дисковий	до 35	карбюраторний двигун	160	13-17	3100

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8
NHS 960	EIFO Forsttechnik	дисковий	до 30	ВВП енергозасобу	80	7-9	1050
Biber 7	Eschlbock Maschintnfabric (Німеччина)	дисковий	до 35	ВВП енергозасобу	44-125	8-12	5000
TV 40-52	Vandaele (Німеччина)	дисковий	до 40	дизельний двигун	120	9-13	2750
HJ-350	Junkkari (Фінляндія)	дисковий	до 35	ВВП енергозасобу	75-140	5-12	2200
Високотужні деревоподрібнювачі							
HJ-500 C	Junkkari (Фінляндія)	дисковий	до 45	ВВП енергозасобу	80-150	8-25	2500
Hacker modell PTH 900/820	Pezzolato (Італія)	барабанний	45-50	дизельний двигун	169	25-30	12300
NHS 1400	EIFO Forsttechnik	дисковий	до 45	ВВП енергозасобу	188	25-30	4500
Biber 92	Eschlbock Maschintnfabric (Німеччина)	барабанний	до 75	дизельний двигун	397	35-40	26000
Chippro 510 C	Komptech	барабанний	до 75	дизельний двигун	370	45	18000

Машина з барабанним різальним пристроєм складається із різального барабана 9 з ножем 1, контрножа 3, сітки-решета різального пристрою 12, вентилятора викидного пристрою 2, механізму подачі тріски в зону викидання 4, викидної труби 11 з козирком 10, живильного пристрою (транспортера 6, нижніх 7 і верхнього 8 вальців, приймального стола 5) (рис. 1).

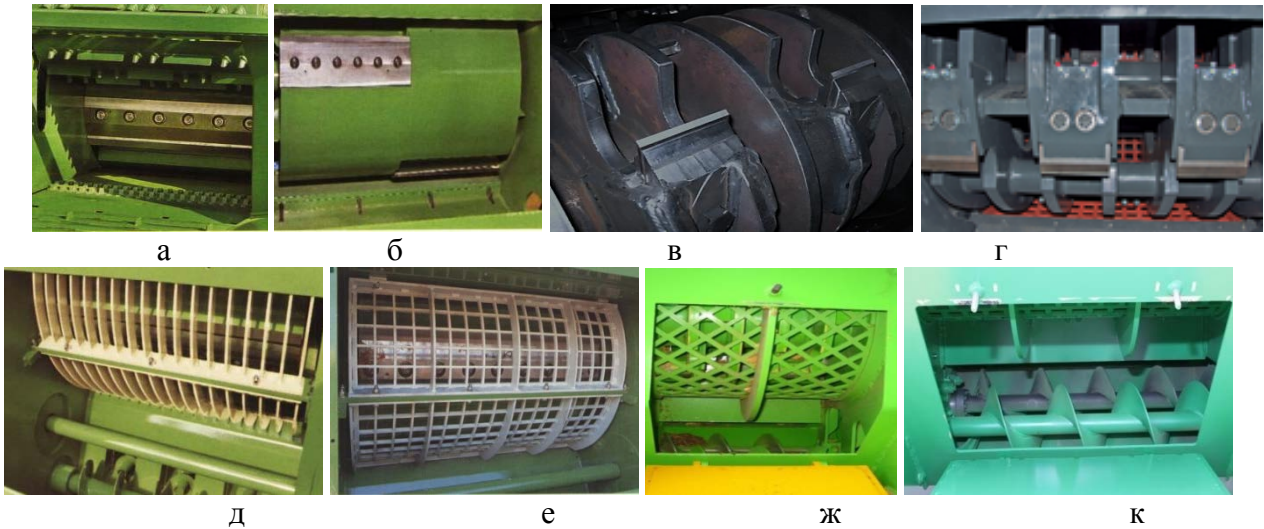

Рис. 1. Деревоподрібнювальна машина з барабанним різальним пристроєм:

а – загальний вигляд; б – конструкційна схема.

Барабанний різальний пристрій складається з барабана з прикріпленими до нього ножами, контрножів та змінної сітки-решета. Виробники деревоподрібнювальних машин на різних моделях встановлюють барабани: з суцільними ножами, півножами та швидкозмінними лезами (рис.2а; 2б; 2в; 2г). Деревоподрібнювачі барабанного типу комплектуються решетами: з поздовжніми отворами та отворами у формі клітинки, ромба тощо (рис.2д; 2е; 2ж). Під решетами в нижній частині подрібнювальної камери монтується механізм подачі тріски в зону викидання одно- або двошнекового типу (рис.2к) [3-5].

Під час виконання технологічного процесу транспортер живильного пристрою подає деревину між верхній і нижній вальці, які утримують і направляють її до різального барабана. Ножі барабана обертаючись поступово подрібнюють деревину і скидають тріску на сітку-решето. Тріска просипається через отвори решета потрапляє на шнековий механізм, який транспортує її до викидного пристрою. В подальшому потоком повітря, який створюється вентилятором, тріска через викидну трубу направляється в кузов технологічного транспорту або в кагати. Велика фракція тріски, яка не проходить через отвори решета, подається на повторне подрібнення.

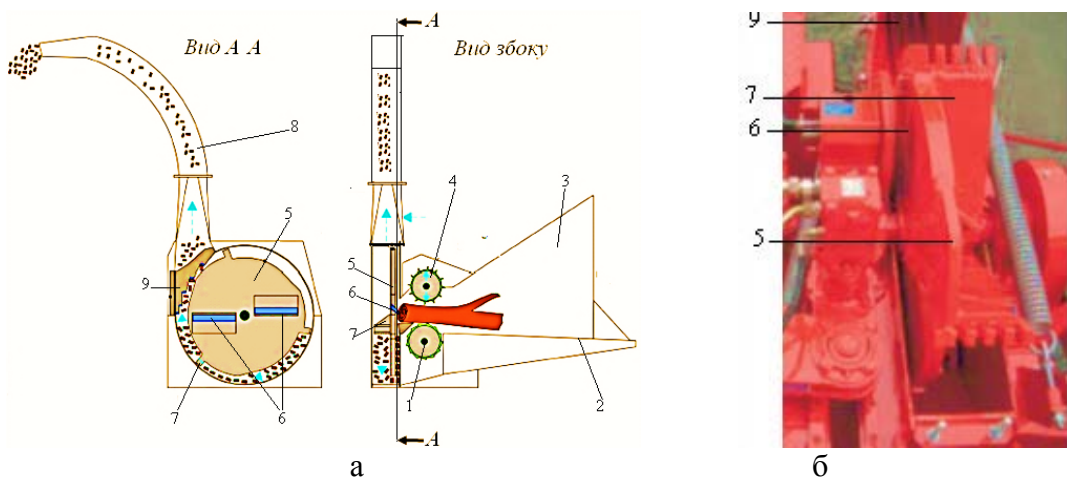
Рис. 2. Різальні барабани та решета деревоподрібнювачів барабанного типу:

а – з суцільними ножами; б – з півножами; в, г – з швидкозмінними лезами; д – з поздовжніми отворами; е – з прямокутними отворами; ж – з ромбоподібними отворами; к – шнековий механізм подачі тріски в зону викидання.

Деревоподрібнювачі дискового типу зазвичай укомплектовано комбінованим різальновикидним робочим органом. Принципової різниці в конструкціях живильних пристроїв деревоподрібнювачів з різними типами різальних пристроїв не існує. Проте конструкційне виконання різальних і транспортуючо-викидних пристроїв має суттєві відмінності.

Дискові різальні пристрої за способами подрібнення дерева на тріску розділяють на кілька типів: з однофазним і двофазним подрібненням деревини. Машина з однофазним різальним пристроєм подрібнюють деревину в тріску, довжина якої близько 12 см. Двофазний дисковий різальний пристрій в залежності від конструкції забезпечує вихід фракції тріски деревини від 0,5 до 2,5 см або від 0,5 до 12,0 см.

Основна кількість моделей деревоподрібнювачів з дисковим різальним пристроєм для двофазного подрібнення деревини складається з камери подрібнення, приймального стола 2, горизонтального бункера 3, притискових вальців 1 і 4, викидної труби 8. Складовими частинами камери подрібнення є корпус, відкидна кришка з вторинним ножом 9, диск 5 з прикріпленими до нього ножами 6 та лопатками викидання з вирізаними канавками 7 (рис. 3) [6].

Рис. 3. Деревоподрібнювальна машина з дисковим різальним пристроєм:

а – функціонально-конструкційна схема; б – загальний вигляд різального пристрою.

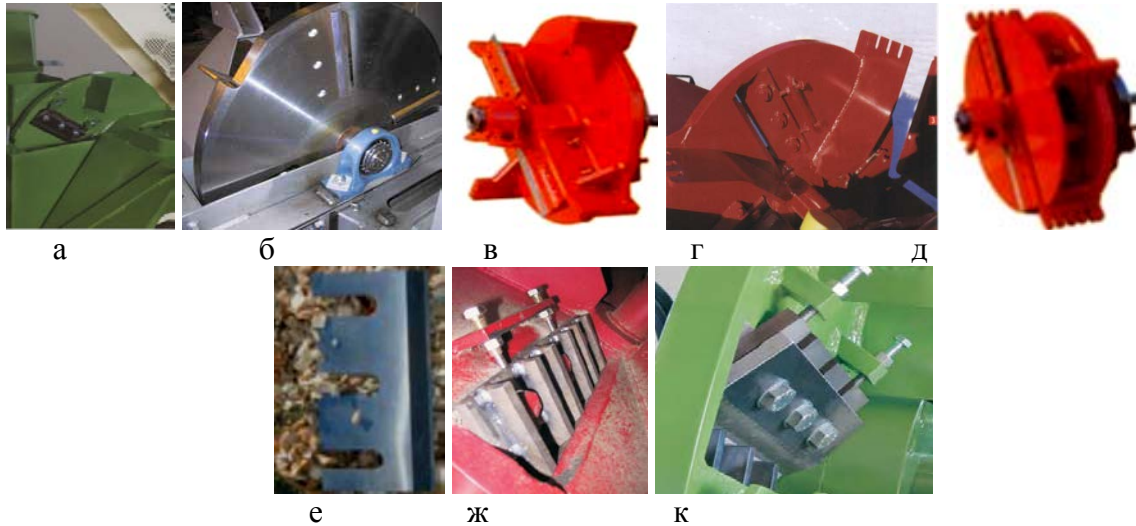
Деревоподрібнювачі з дисковими різальними пристроями для двофазного подрібнення деревини виконують технологічний процес наступним чином: притискові вальці направляють стовбури і гілки дерев до різального диска, ножі якого їх подрібнюють на тріску. Тріс-

ка через проміжки між ножем і диском поступає на лопатки викидання, які переміщують її до другого ножа. Взаємодіючи з сегментами другого ножа, тріска подрібнюється до встановленої фракції і за допомогою повітряного потоку вивантажується в кагати або кузов транспортного засобу.

В конструкції деревоподрібнювачів для однофазного подрібнення деревини не передбачено другого додаткового ножа та змінена форма лопатки викидання. На різальних дисках таких машин зазвичай встановлюються лопатки з суцільною окрайкою.

Виробники дерево-подрібнювальних машин залежно від моделі встановлюють декілька типів різальних дисків (рис. 4а; 4б; 4в; 4г; 4д), які комплектуються гладкими або ребристими ножами та комбінованими різачами, які складаються з основного ножа і пластинчастих вертикальних міні-ножів (рис. 4 ж; 4 к; 4 л) [3, 6, 7].

Рис. 4. Різальні диски та ножі:

а, б, в – різальні диски машин для однофазного подрібнення; г, д – різальні диски машин для двофазного подрібнення; е, ж, к – гладкий та ребристий ножі і комбінований різач дисків

Для виробництва каліброваної тріски відповідних розмірів на деревоподрібнювачах OL 2700 NT (Oehler Maschinen, Німеччина), машинах для подрібнення деревини серії Н виробництва італійської фірми Pezzolato та деяких моделях інших виробників встановлюються камери, які обладнуються решетами та системами повторного подрібнення (рис. 5) [3, 8].

Рис. 5. Деревоподрібнювачі з дисковими різальними пристроями для виробництва каліброваної тріски:

а – деревоподрібнювач OL 2700 NT; б – подрібнювальна камера деревоподрібнювачів серії Н виробництва фірми Pezzolato.

Технологічний процес подрібнення деревини даних машин складається з наступних операцій: подачі деревного матеріалу; відрізання і повторного подрібнення та калібрування тріски на решеті і видалення її на зовні.

Деякі виробники техніки для подрібнення деревини пропонують також машини з горизонтальними дисковими різальними апаратами (рис.6). Конструкційне виконання основних складових частин таких деревоподрібнювачів аналогічне з машинами, які обладнанні

вертикально-дисковими різальними апаратами. Проте, просторове розташування основних вузлів (бункера, різального та викидного пристроїв повернено на 90° по вертикалі по відношенню до аналогічних механізмів дерево подрібнювачів з вертикальним різальним диском. В конструкції машин з горизонтальним різальним диском не передбачено механізмів примусового затягування деревини (деревний матеріал подається зверху вниз під дією власної ваги).

а

б

Рис. 6. Машина з горизонтально-дисковими різальними робочими органами:

а – загальний вигляд; б – різальний диск.

На світовому ринку техніки для подрібнення деревини представлені також моделі техніки з середньою та малою продуктивністю, а також малогабаритні машини, оснащені молотковим та роторними різальними пристроями. Так фірма Pezzolato (Італія) виготовляє причіпні машини серії S (S4000, S7000 тощо), фірма VECOPLAN Maschinenfabrik GmbH (Австрія) – стаціонарний деревоподрібнювач VAZ 90/55, які комплектуються молотковим різальним пристроєм. Фірма Oehler Maschinen (Німеччина) виготовляє універсальні деревоподрібнювачі OL 2500 T, OL 3000 T, OL 2500 D, які укомплектовано роторними різальними пристроями. (рис.7) [3, 9, 10]. Дані машини можуть також застосовуватися для виготовлення компостів з деревно-листяно-трав'яної суміші, для подрібнення різних видів рослинної сировини (листя, трави, стовбурів та гілок дерев, і деревних відходів, використаних меблів та інших виробів).

Молотковий різальний пристрій складається з ротора, до якого в три-чотири ряди кріпляться пластинчасті молотки та контр-молотків і решета. Основними складовими частинами роторного різального пристрою є барабан із змонтованими на ньому осями на яких шарнірно встановлено самозаточувальні ножі з високолегованої сталі [4, 8, 9].

а

б

в

г

д

Рис. 7. Деревоподрібнювальні машини з молотковим та роторним різальними пристроями:

а – деревоподрібнювач з молотковим різальним пристроєм S7000; б – молотковий різальний пристрій деревоподрібнювача VAZ 90/55; в – решето деревоподрібнювача S7000; г – деревоподрібнювач з роторним різальним пристроєм OL 2500 D; д – роторний різальний пристрій.

Для виробництва тріски з деревини та компостів з деревно-листяно-трав'яної суміші машинобудівні фірми виготовляють також малогабаритні та малопродуктивні машини, оснащені комбінованими (зазвичай дисково-молотковими) різальними пристроями [3, 10] (рис. 8).

Рис. 8. Деревоподрібнювачі з комбінованим різальним пристроєм:

а – деревоподрібнювач К 5500 (Pezzolato, Італія); б – деревоподрібнювач GSE 20 (BGU Maschinen, Німеччина); в – комбінований (дисково-молотковий) різальний пристрій

Такі машини обладнані двома незалежними механізмами подачі технологічного матеріалу до різальних робочих органів: деревина подрібнюється дисковим різальним пристроєм, а листя, дрібні гілки, трав'янисті рослини – молотковим.

З метою переробки на тріску не габаритних деревних відходів неправильної геометричної форми таких як пеньки, колоди тощо застосовуються великогабаритні деревоподрібнювачі з двобарабанным різальним пристроєм Crambo 5000 (Komptech, США), VA 965 D Titan (Jenz, Німеччина) та інші. Різальний барабан виготовлений у вигляді шнека, до навивок якого кріпляться різні типи зубів (серпоподібних, гакоподібних, стругальних, серпоподібних із змінними наконечниками) [5] (рис. 9).

Рис. 9. Великогабаритна деревоподрібнювальна машина Crambo 5000:

а – загальний вигляд; б – двобарабанный різальний пристрій; в – типи зубів 1 – серпоподібні зуби; 2 – гакоподібні зуби; 3 – стругальні зуби; 4 – серпоподібні зуби із змінними наконечниками.

Висновки. На світовому ринку представлені деревоподрібнювальні машини, різальні робочі органи яких можуть переробляти на тріску деревину різних розмірів і форм. Впровадження деревоподрібнювачів в українських лісничих господарствах дозволить підвищити ступінь використання лісових відходів та збільшити обсяги виробництва енергії з твердого біопалива.

Список використаних літературних джерел

1. О. Федик. Сучасний стан та перспективи розвитку ринку твердого біопалива в Україні/ О.Ю. Федик. – Інноваційна економіка. – 2012. – Вип. 9. – с.172-176.
2. Регуляторні передумови, ресурсний потенціал та техніко-економічні перспективи енергетичного використання в Україні деревини та її відходів./ www.ukrbio.com/ua
3. Проспекти фірми Pezzolato
4. Проспекти фірми Heizomat
5. Проспекти фірми Komptech
6. Проспекти фірми Eschlböck Maschinentfabrik
7. Проспекти фірми Junkkari
8. Проспекти фірми Oehler Maschinen

9. Проспекти фірми **VECOPLAN Maschinenfabrik GmbH**

10. Проспекти фірми **BGU Maschinen**

Аннотація

Думич В.В., Курило В.Л.

Анализ конструкций резальных устройств щепорезов

Проведен анализ конструкций резальных устройств щепорезов

Ключевые слова: анализ, конструкция, резальное устройство, щепорез, древесина, щена.

Annotation

Dumych V., Kurylo V.

Analysis of constructions of wood chippers.

During the research was conducted analysis of constructions of wood chipper devices apparatus.

Keywords: analysis, construction, cutting device, hardwood, kindling wood

Отримано редакцією 30.09.13

УДК 620.952: 633.15

КЛИМЧУК О.В., кандидат с.-г. наук, доцент

Вінницький національний аграрний університет

e-mail: klimchuk-77@mail.ru

ЕФЕКТИВНІСТЬ КОМПЛЕКСНОГО ВИКОРИСТАННЯ КУКУРУДЗИ В БІОЕНЕРГЕТИЦІ

В статті наведено світові показники виробництва кукурудзи, представлено основні технологічні аспекти її вирощування та економічні переваги, порівняно з іншими зерновими культурами. Розкрито пріоритетні напрямки комплексного використання кукурудзи для виробництва біологічних видів палив в Україні, з урахуванням світового досвіду.

Ключові слова: економіка, біоенергетика, кукурудза, сировина, біоетанол, тверде біопаливо, біогаз

Вступ. Аграрний сектор світової економіки в останні роки все більше уваги приділяє вирощуванню кукурудзи, площі якої становлять 20% у структурі ріллі та забезпечує понад 30% валового збору зернової маси. В результаті цього, дана культура займає лідируючі позиції як за врожайністю зерна, так і за його валовими зборами. На протязі останнього півстоліття посівні площі під кукурудзою зросли в 1,6 рази, врожайність – в 3 рази, а валові збори зерна – в 4,8 рази [1].

Вирощування кукурудзи на зерно відіграє стабілізуючу роль у зерновому комплексі країни, оскільки в несприятливій для інших зернових культур роки, її врожайність є порівняно високою. Технологія вирощування повинна враховувати ґрунтово-кліматичні особливості регіону, що дозволяє найбільш повно використовувати сприятливі та послаблювати або взагалі усувати несприятливі фактори середовища. Переваги кукурудзи полягають також у можливості тривалого збирання без втрат (до одного місяця) та відсутності вилягання на високому фоні внесених добрив або родючих ґрунтах [2]. Вирощування енергетичних культур, зокрема кукурудзи, з агротехнічної точки зору в основному не відрізняється від їхнього культивування для харчової промисловості. Різниця полягає лише в тому, що гібриди або сорти, які використовуються для енергетичних цілей, можуть бути трансгенними різновидами із спеціальними властивостями.

Наразі кукурудза все більше використовується в якості відновлюваної сировини для виробництва різних видів біопалив, тому вона є досить важливою високо енергетичною кон-